

Magdalena Fedorczyk-Falis*
Biblioteka Uniwersytecka
Warszawa

**ROLA WSPÓŁCZESNEGO BIBLIOTEKARZA W ORGANIZACJI
I UNOWOCZEŚNIANIU WARSZTATU PRACY NAUKOWEJ
I DYDAKTYCZNEJ UŻYTKOWNIKÓW NA PRZYKŁADZIE PRACY
BIBLIOTEKARZA DZIEDZINOWEGO I PRACOWNIKA CZYTELNI
OGÓLNEJ BIBLIOTEKI UNIWERSYTECKIEJ W WARSZAWIE**
[ROLE OF MODERN LIBRARIANS IN ORGANIZING AND MODERNIZING
RESEARCH AND EDUCATIONAL SUPPORT FOR LIBRARY USERS: THE WORK
OF SUBJECT LIBRARIANS AND LIBRARIANS EMPLOYED IN GENERAL READING
ROOM IN WARSAW UNIVERSITY LIBRARY]

Abstrakt: W sytuacji, gdy pojawiają się nowe technologie informacyjne, pracownicy biblioteki zatrudnieni na różnych stanowiskach muszą sprostać nowym wyzwaniom użytkowników zwłaszcza w związku coraz powszechniejszą edukacją na poziomie wyższym. Starano się dlatego odpowiedzieć na znaczenie w tym procesie bibliotekarzy dziedzinowych oraz pracowników Czytelni Ogólnej Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie

BIBLIOTEKA AKADEMICKA – BIBLIOTEKARZ DZIEDZINOWY – EDUKACJA – UŻYTKOWNICY – WARSZAWA

Abstract: Modern information technologies require that librarians employed on various posts have to cope with new expectations and needs of library users, particularly emerging from the increasing popularity of university education. The main goal of this article is to show the role of subject librarians and those employed in general reading room in this process.

ACADEMIC LIBRARY – EDUCATION – SUBJECT LIBRARIAN – USERS – WARSAW

*

* *

Wstęp

Próba określenia roli, jaką odgrywają dzisiejsze biblioteki naukowe i ich pracownicy w procesie powszechnej edukacji została zbadana w kontekście znaczenia bibliotekarza dziedzinowego i pracownika Czytelni Ogólnej.

Wybrałam te stanowiska, gdyż moje doświadczenia zawodowe dotyczące bibliotekarstwa w Oddziale Udostępniania i Informacji Naukowej obejmują pracę właśnie na tych stanowiskach. Jestem pracownikiem biblioteki

---

* Mgr MAGDALENA FEDORCZYK-FALIS, bibliotekarz dziedzinowy (sztuka) w Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie, Oddział Udostępniania i Informacji Naukowej; mgr archeologii, Uniwersytet Warszawski. Adres elektr.: m.fedorczyk@uw.edu.pl

od niedawna, mam więc może niewielkie, ale za to świeże spojrzenie na wiele problemów z którymi pracownicy biblioteki spotykają się na co dzień.

Opieram się tutaj na wiadomościach zebranych z różnych opracowań dotyczących omawianej problematyki, konfrontowanych z własnymi obserwacjami, których dokonałam podczas swojej ponad rocznej pracy w bibliotece. Starałam się zwrócić uwagę na zadania bibliotekarzy dziedzinowych i pracowników Czytelni Ogólnej w zakresie pomocy w organizacji i unowocześnianiu warsztatu pracy naukowej i dydaktycznej użytkowników oraz kwestię ich kompetencji oraz cech osobowych.

Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie oprócz funkcji biblioteki głównej Uniwersytetu, koordynującej działalność jego systemu biblioteczno-informacyjnego (m. in. 47 bibliotek wydziałowych), pełni też rolę biblioteki publicznej. Praktycznie każdy, kto ukończył 16 lat, może z niej korzystać samodzielnie. Biblioteka jest postrzegana niestety, wyłącznie jako miejsce, gdzie można uzyskać dokument lub zdobyć informację. Z punktu widzenia użytkownika kontakt ze służbami bibliotecznymi sprowadza się głównie do udostępniania, przechowywania i informacji o zbiorach. Nie towarzyszy temu świadomość, że prace naukowe prowadzone w bibliotece mogą być ukierunkowane na rozwiązywanie problemów efektywniejszego zaspokajania potrzeb użytkowników. Obecnie młodzież uczy się i pracuje. Często sama nie może znaleźć drogi w gąszczu problemów warsztatowych. Bibliotekarze z konieczności muszą więc zastąpić wykładowców w nauce poszukiwania informacji i sposobów dokumentowania jej [Petrović, Michalski 2004, s. 257–269].

Ważny jest etap pracy dydaktycznej bibliotekarza, polegający na uświadomieniu studentowi przydatności i konieczności korzystania z biblioteki, na podłożu wyrobionego w toku studiów przeświadczenia o potrzebie czytania i uzupełniania tą drogą wiadomości niezbędnych w jego późniejszej pracy. Wywieranie bowiem wpływu na ogólny poziom umysłowy czytelnika, zarówno studenta, jak i pracownika naukowego, jest wyższą formą dydaktyki w pracy bibliotecznej.

Swobodny kontakt z książką przy dobrze zorganizowanym wolnym dostępie do półek i właściwie dobranych księgozbiorach podręcznych, systematyczne i umiejętne korzystanie ze źródeł informacji naukowej i bibliograficznej rozszerza i podnosi ogólny poziom intelektualny i naukowy czytelnika, wdrażając go i przyzwyczajając do samodzielnych poszukiwań naukowych. Czytelnik staje się wówczas stałym bywalcem biblioteki, która stanowi dla niego nie tylko nieodzowną pomoc dydaktyczną i naukową, lecz także ważne środowisko kultury umysłowej [Jazdon 1996, s. 51].

Francuski filozof Pierre Levy spopularyzował określenie zbiorowej inteligencji. Pojęcie to określa zjawisko tworzenia nowych zasobów wiedzy na bazie połączonych umiejętności i zdolności jednostek. Zbiorowa inteligencja to zdolność wirtualnych społeczności do podnoszenia poziomu wiedzy i kompetencji eksperckich ich członków poprzez współpracę. Nikt nie może wiedzieć wszystkiego, ale połączona wiedza (i inteligencja) wielu osób, wspólne tworzenie w ten sposób znaczeń oraz rozwiązywanie problemów kreuje wielką siłę [Jaskowska 2007, dok. elektr.].

Wpływ stanowiska pracy na unowocześnianie i organizację pracy użytkowników

Bibliotekarz dziedzinowy

Pracownicy ci spełniają zadania służebne wobec nauki i kształcenia, poprzez prowadzenie działalności naukowobadawczej i usługowej, a także prac dydaktycznych, informacyjnych i popularyzacyjnych, mających na celu upowszechnianie wiedzy oraz rozwój kultury w społeczeństwie.

Do ich głównych zadań w interesującej nas kwestii należy:

- organizacja zajęć dydaktycznych dla wybranych grup użytkowników w różnych formach, od szkoleń zapoznających wstępnie z biblioteką i nauczaniem zasad korzystania z jej zbiorów po systematyczne wykłady, ćwiczenia czy warsztaty organizowane na życzenie wykładowców bądź proponowane przez bibliotekę (szkolenia biblioteczne, przysposobienie biblioteczne dla studentów I roku – w tym również szkolenia online (w roku 2007 przeszkolono 6332 studentów I roku), prezentacje maturalne i dziedzinowe (w tym roku zainicjowano dziedzinowe szkolenie biblioteczne: jako pierwszy rozpoczął je bibliotekarz z działu *Prawo i Nauki polityczne*. Przedstawił on prezentację dotyczącą sztuki korzystania ze zbiorów prawniczych BUW),
- szkolenie i pomoc udzielana indywidualnie czytelnikowi przy poszukiwaniu i wyborze literatury na określony temat (pracownicy Sekcji Informacji i Dydaktyki w BUW udzielili czytelnikom w 2007 r. 82 947 informacji). Wiąże się to z zapoznaniem czytelnika ze źródłami drukowanymi, ale też coraz częściej elektronicznymi, dostępnymi online, poprzez CD-ROM-y, serwisy komercyjne oraz internet. Istotne jest też wskazanie na raporty, materiały z konferencji, literaturę firmową i tym podobne dokumenty, które są często niezbędne do opracowania określonego tematu badawczego, a nie są powszechnie znane studentom czy pracownikom naukowym,
- pomoc udzielana użytkownikom w poruszaniu się po zbiorach znajdujących się w wolnym dostępie,
- kwerendy ustne i pisemne przeprowadzane na zlecenie użytkowników indywidualnych, jak i różnego rodzaju instytucji,
- opracowywanie materiałów informacyjnych i folderów, służących wszystkim użytkownikom biblioteki lub wybranym grupom, zawierających informacje o podstawowych usługach biblioteki lub o wybranych formach jej działalności. Bibliotekarze dziedzinowi powinni uczestniczyć w opracowywaniu specjalistycznych informatorów dotyczących zbiorów określonej dziedziny wiedzy. Powinni również brać udział przy przygotowywaniu programów komputerowych zawierających informacje o źródłach z określonej dziedziny wiedzy oraz komputerowych programów edukacyjnych na temat korzystania z biblioteki i poruszania się w świecie elektronicznych wydawnictw [Konieczna 2001, s. 17–19],
- oprowadzanie wycieczek po bibliotece (w 2007 r. w BUW oprowadzono 6017 osób), – w tym młodzież szkolną, bibliotekarzy, studentów, osoby niepełnosprawne,
- pomoc w gromadzeniu właściwej literatury w bibliotece.

Bibliotekarz dziedzinowy ponadto uczestniczy w prowadzeniu praktyk bibliotekarskich dla studentów informacji naukowej i bibliotekoznawstwa (w 2007 r. w BUW praktyki odbyło 12 osób), bowiem przez włączenie

studentów w tok pracy biblioteki następuje korelacja zdobytych przez nich teoretycznych wiadomości z potrzebami konkretnego środowiska.

Bibliotekarze dziedzinowi pracujący w Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie mają swoje stanowiska rozproszone w wolnym dostępie, co ułatwia dotarcie do nich użytkownikom i jednocześnie pozwala bibliotekarzowi na udzielenie bezpośredniej pomocy czytelnikom zagubionym lub nieśmiałym. Bibliotekarze uczą strategii racjonalnego poruszania się i wyszukiwania w strefie wolnego dostępu, przedstawiają dobrane do konkretnych potrzeb materiały czy ulotki informacyjne i zachęcają do ich lektury. Czytelnikom trzeba zaszczerpić potrzebę i nawyk wykorzystywania różnych dróg docierania do potrzebnych im informacji i publikacji [Łapacz 2001, s. 54–69].

Bibliotekarze dziedzinowi mają podolać dzisiejszym wyzwaniom – ułatwić pracę bardziej wymagającym użytkownikom bibliotek (w rzeczywistości obsługują wszystkich czytelników bez wyjątku) poprzez dokonanie w sposób odpowiedzialny właściwej selekcji dokumentów spośród światowej oferty wydawniczej i przyśpieszyć dostęp do najnowszych publikacji. Znając zbiory znajdujące się w Gabinetach Zbiorów Specjalnych mogą również kierować tam użytkowników.

Obowiązkiem bibliotekarza zawsze była pomoc czytelnikom, ale do niedawna był on tylko ich przewodnikiem. Teraz musi umieć pomóc w skorzystaniu z tradycyjnych zasobów innych bibliotek, z zasobów elektronicznych baz danych, a wszystko to powinno stać się w najkrótszym czasie. Aby mógł sprostać tym wszystkim wyzwaniom, musi sam ciągle się doskonalić. W tym celu powinien uczestniczyć w różnego rodzaju konferencjach, dyskusjach, seminariach, kursach specjalistycznych w zakresie technik pracy bibliotecznej, bibliografii i informacji naukowej.

Pracownik Czytelni Ogólnej

W 2007 r. Czytelnia była otwarta 327 dni. Zanotowano 21 520 odwiedzin czytelników, którym udostępniono z magazynu 88 839 woluminów.

Pracownik Czytelni Ogólnej na swoim stanowisku również spotyka się z różnymi problemami użytkowników. Coraz częściej zmienia swą rolę z podającego książkę na przewodnika pomagającego w znalezieniu potrzebnej informacji (zwłaszcza gdy akurat w pobliżu nie ma bibliotekarza dziedzinowego).

Naukowcy z różnych uczelni przychodzą przede wszystkim właśnie tutaj szukając starszej literatury znajdującej się w magazynie zamkniętym. To pracownicy Czytelni są tymi, którzy znają ich z nazwiska, wiedzą, jaką tematyką się zajmują i to oni mogą tychże naukowców wskazać innym pracownikom Biblioteki, np. jako konsultantów różnych projektów badawczych mających miejsce w Bibliotece.

To tutaj bezpośrednio do rąk bibliotekarzy trafiają przedwojenne i starsze czasopisma o różnej tematyce. Pracownicy czytelni mogą więc doradzić użytkownikom odpowiednie tytuły, których ci nie znajdą w wolnym dostępie. W tym miejscu udostępnia się cenne zbiory z XIX wieku i cimelia. W Czytelni Ogólnej udostępniane są przed obroną prace doktorskie z dwóch wydziałów Uniwersytetu Warszawskiego: Wydziału Polonistyki i Wydziału Neofilologii. Może zajrzeć do nich każdy, kto ma taką potrzebę, naukowcy, ale i studenci. Czytelnia Ogólna jest miejscem, w którym szczególnie dba się o bezpieczeństwo zbiorów. Jest ona oddzielona od wolnego dostępu szklaną ścianą i czytelnicy korzystający ze zbiorów z magazynu nie mogą ich wynosić poza jej obręb. Na miejscu jest kserograf, co zapobiega kserowaniu w innych miejscach biblioteki zbiorów magazynowych (lepszą kontrola nad zbiorami). W czytelni dostępny jest też księgozbiór podręczny, m.in. różnego rodzaju ency-

kłopedie i leksykony, jak i znajdujące się w wolnym dostępie opracowania z dziedziny bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Pod opieką pracowników czytelnicy znajdują się kabiny pracy indywidualnej wynajmowane na określony czas pracownikom naukowym nie tylko Uniwersytetu, ale także innych uczelni i instytucji naukowych (w 2007 r. kabiny udostępniono 142 razy). W nich naukowcy znajdują spokój i właściwe miejsce do pisania swoich prac naukowych, służących następnie całej społeczności akademickiej.

Kompetencje

„Bibliotekarz musi stać się kierownikiem i wyrozumiałym doradcą czytelnika naukowego, dostarczać mu zestawień bibliograficznych i udzielać wiadomości o zbiorach bibliotecznych. Praca ta wymaga nie tylko poświęcenia ale i wysokich kwalifikacji, którym winien zadość czynić współpracujący z czytelnikiem.”

Tymi słowami znani badacze i bibliotekarze 19. i 20. wieku podkreślili postawę, jaką powinien się odznaczać dobry bibliotekarz [Lelewela cytuje Łysakowski 1956, s. 350]. Celem edukacji jest przysposobienie jednostek do różnych dziedzin życiowej aktywności, do działań poznawczych będących podstawą indywidualnych kompetencji edukacyjnych [Majewska 2005, s. 77–80]. Współczesny bibliotekarz musi dobrze czuć się w różnorodnych rolach. Powinien być ekspertem w swojej dziedzinie (bibliotekarz dziedzinowy), badaczem, operatorem baz danych, a także nauczycielem stale otwartym na wiedzę i nowe umiejętności ucznia i użytkownika. Aby spełniać tak wiele ról w nowoczesnej bibliotece, powinien być wyposażony w odpowiednie kompetencje.

Bardzo ważne są z punktu widzenia bibliotekarzy zatrudnionych na omawianych przeze mnie stanowiskach kompetencje komunikacyjne. Przejawiają je bibliotekarze, którzy posiadają wiedzę o komunikowaniu interpersonalnym, umieją wykorzystać techniki komunikacji werbalnej i niewerbalnej w dialogu, przełamać anonimowość czytelnika, określić jego potrzeby, poza tym posiadają umiejętność słuchania i rozumienia treści wypowiedzi użytkownika. Bardzo ważna jest tu logika i rzeczowość kontaktów z czytelnikiem, który przychodzi do nas po jakąś informację i oczekuje właśnie rzeczowej i logicznej odpowiedzi na swoje pytanie.

Ważne są kompetencje współdziałania. Pracownik posiadający je rozumie związki pomiędzy postawą zawodową i własną charakterystyczną osobowością, potrafi rozwiązywać sytuacje konfliktowe przez negocjowanie i kompromis, posiada umiejętność działania (organizowania pracy własnej i innych), współpracy z czytelnikiem, potrafi być menedżerem, doradcą, przewodnikiem i nauczycielem w procesach użytkowania informacji oraz korzystania z oferty biblioteki i jej zasobów, umie też współpracować z instytucjami w otoczeniu społecznym biblioteki w celu stworzenia jak najlepszego wizerunku swojego i instytucji, która go zatrudnia.

Istotna jest również kreatywność bibliotekarza, która wyraża się m.in. innowacyjnością i niestandardowością działań. Pracownik taki umie posłużyć się technikami badawczymi w rozpoznawaniu potrzeb czytelniczych i informacyjnych użytkowników oraz poddać je krytycznej ocenie. Jest refleksyjnym praktykiem, który ocenia efekty swoich wyborów i działań w zawodzie, oraz aktywnie szuka okazji do rozwoju zawodowego, twórczo motywuje do pracy siebie i innych. Bardzo ważne jest ciągłe doskonalenie własnych kwalifikacji ogólnych i zawodowych, którego celem jest przystosowanie jednostki do dynamicznych zmian ekonomicznych, kulturalnych i naukowych. Może być ono realizowane na wiele sposobów, np. przez ukończenie studiów bibliotekoznawczych, uczestnictwo w konferencjach naukowych, dyskusjach, seminariach, kursach specjalistycznych w zakresie technik pracy bibliotecznej itp. Ciekawą formą kreatywności bibliotekarza jest organizowanie przez

nich wystaw (w 2007 r. dwóch bibliotekarzy dziedzinowych zorganizowało opierając się o nasze zbiory bardzo interesujące wystawy pt. „Teatry warszawskie wczoraj i dziś w zbiorach BUW”, oraz „Piękna niewiasta – Moda kobieca w polskich czasopismach XIX-wiecznych ze zbiorów BUW”. Poza tym udział w programach telewizyjnych czy radiowych i różnego rodzaju publikacje (tradycyjne i elektroniczne).

Istotne są również, zwłaszcza w pracy bibliotekarza dziedzinowego kompetencje informatyczne. Wyrażają się one w sprawnym korzystaniu z nowoczesnych technologii informacyjnych i medialnych. Przejawia je bibliotekarz, gdy zna język obcy, zna podstawowe usługi sieciowe internetu (poczta elektroniczna, www), sprawnie obsługuje bazy danych w internecie itp.

Nie należy jednak zapominać o kształtowaniu kompetencji samych użytkowników. Najłatwiej kompetencje użytkowników współkształtować w bibliotekach naukowych i publicznych. Użytkownik jest tu bowiem jednolity w aspekcie potrzeb i motywacji [Poniedziałek 2005, s. 81–84]. Biblioteki naukowe robią to poprzez ofertę szkoleń w zakresie poruszania się po źródłach baz danych z polskimi i zagranicznymi bibliografiami, czasopismach online i dziesiątkach różnych usług informacyjno – bibliograficznych (często szkolenia takie prowadzą bibliotekarze dziedzinowi). Tylko w wyniku przyjaznego wywiadu bibliotekarz pracujący w oddziale informacji naukowej zdoła określić potrzeby użytkownika i skierować go do odpowiedniego źródła informacji. Lecz samo skierowanie to jeszcze nie wszystko. Bibliotekarz musi czuwać nad użytkownikiem zarówno przy obsłudze bazy bibliograficznej, jak i przy korzystaniu z bibliografii drukowanej, przekazując informacje o metodach pracy w tych źródłach. Czytelnik będzie w pełni usatysfakcjonowany, gdy z całym spokojem będzie mógł zawierzyć kompetencjom bibliotekarza. Pomoc powinna być prowadzona w sposób partnerski. Czytelnik, niezależnie od poziomu wykształcenia, może bowiem nie dysponować żadną wiedzą bibliograficzną. Użytkownik nie może być biernym odbiorcą gotowego „produktu”, ale głównym i aktywnym uczestnikiem procesu informacyjno – wyszukiwawczego. Jeżeli zostanie wykonana za czytelnika całość prac związanych z wyszukiwaniem literatury na dany temat, bez najmniejszego jego udziału, to użytkownik ten nie wyniesie żadnego doświadczenia z wykonanej pracy, nie rozwinie swych umiejętności, a być może w ostateczności okaże się, że zgromadzony materiał go nie satysfakcjonuje [Pośłada 2005, s. 100].

Formą współkształtowania kultury informacyjnej użytkowników może być również popularyzacja oferty edukacyjnej biblioteki, np. przez organizowanie wspomnianych wystaw, spotkań z ważnymi osobistościami, pokazów nowości wydawniczych (w BUW istnieje np. stanowisko z takimi nowościami wydawnictwa Wolters Kluwer Polska Sp.z.o.o. zajmującego się problematyką prawniczą, czy Ośrodka Karta wydającego publikacje o tematyce historycznej).

Cechy osobowościowe

Nie mniej istotnym czynnikiem w organizacji i unowocześnianiu warsztatu pracy naukowej użytkowników są odpowiednie cechy osobowościowe, jakimi odznaczać powinni się pracownicy biblioteki naukowej.

Żeby być dobrym bibliotekarzem, trzeba mieć ku temu odpowiednie predyspozycje. Przede wszystkim liczą się odpowiednie cechy moralne i społeczne takie jak: cierpliwość, życzliwość, systematyczność, opanowanie, sumienność, pracowitość i punktualność.

Bardzo ważna w kontaktach z czytelnikiem jest wspomniana wyżej logika i rzeczowość wypowiedzi, która często przemienia się w przyjazną rozmowę mogącą dać czytelnikowi większą pomoc a przy tym i zadowolenie.

Mamy wtedy pewność, że usatysfakcjonowany rozmową z nami czytelnik powróci tu na pewno. Musimy przy tym mieć umiejętność właściwego doradzania i dysponować odpowiednią siłą przekonywania swych słuchaczy.

Jak wiadomo czytelnicy bibliotek są różni – jeden uprzejmy i spokojny, drugi może okazać się trudnym do uspokojenia furiatem, dlatego tak modna dziś cecha jak asertywność czasem bardzo się przydaje. Każdy z tych czytelników mimo wszystko powinien jednak opuścić bibliotekę zadowolony.

Uzasadnione wydaje się stwierdzenie, że otwarta, życzliwa, sprawna i fachowa postawa bibliotekarza wobec użytkownika może stać się powodem społecznej akceptacji. Istnienie jednak takiej postawy jest uwarunkowane wysoką fachowością, która daje poczucie wartości siebie, a czego nie zapewniają same studia, decydująca jest tu przede wszystkim wieloletnia praktyka w zawodzie. Oprócz predyspozycji i umiejętności prawie „detektywistycznych” (to tyczy się przede wszystkim bibliotekarzy dziedzinowych) w zakresie poszukiwania informacji cechą podstawową jest szczególnie rodzaj służebności względem użytkowników [Meinardi 1996, s. 90].

W tym miejscu należy wspomnieć o problemie etyki zawodowej bibliotekarzy, o której dużo pisał Zbigniew Żmigrodzki. Problem etyki zawodowej bibliotekarzy stał się przedmiotem refleksji w bibliotekarskim piśmiennictwie fachowym już w XIX wieku. Wypowiadali się w tej kwestii liczni bibliotekarze niemieccy, a w Polsce Joachim Lelewel. Warto wymienić opinię Friedricha Adolfa Eberta, który uznał, że z trzech elementów składających się na kwalifikacje bibliotekarza – wiedzy, umiejętności oraz moralnej postawy osobowej – najważniejsza jest postawa moralna, gdyż wiedzę można zdobyć, umiejętności sobie przyswoić, natomiast ta ostatnia zależy od predyspozycji i ukształtowania zawodowego [Żmigrodzki 1997, s. 47].

Zakończenie

Proces tworzenia społeczeństwa informacyjnego trwa. Warunków do spełnienia jest wiele. Jednym z ważniejszych jest edukacja czytelnicza i medialna. Niezbędne jest wzmacnianie nawyków czytelniczych, wspomaganie edukacji indywidualnej, samokształcenia i twórczego rozwoju jednostki, przygotowanie do umiejętnej selekcji informacji, poruszania się w gąszczu informacji i źródeł, przygotowanie do krytycznego odbioru przekazów medialnych oraz sprawnego posługiwania się mediami jako narzędziami działalności intelektualnej. Bez dostępu, umiejętności docierania i korzystania z informacji będziemy poza nawiasem nowoczesnego społeczeństwa [Rudaś 2005, s. 31].

Na pewno można zgodzić się z postulatem, że biblioteka akademicka powinna wziąć na siebie ciężar zadań dydaktycznych, polegających na wykształceniu aktywnego użytkownika biblioteki i informacji. Złe użytkowanie biblioteki prowadzi bowiem do uzyskania mało efektywnych wyników poszukiwań, a tym samym do niezadowolonych czytelników.

Problem edukacji stanowi ważne wyzwanie. Zwielokrotnione kształcenie studentów, ale i pracowników nauki na uczelniach wyższych wynikają ze świadomości, że dostęp do wiedzy i osiągnięć nauki będzie możliwy, gdy nauczymy użytkowników bibliotek nie tylko korzystać z różnych urządzeń technicznych, ale metod szukania informacji, docierania do nich, selekcjonowania, określania ich wartości, przetwarzania i wykorzystywania.

Bibliotekarze muszą więc stać się pośrednikami pomiędzy światem nauki a jej odbiorcami. Pośrednikami, którzy będą przez naukowców traktowani jako rozumiejący ich badania, ich potrzeby i potrafiący dobrze to, co ważne zaprezentować i upowszechnić. Bibliotekarze będą musieli wypracować model interaktywnego kontaktu ze słuchaczami, który pozwoli przełamywać istniejącą barierę anonimowości umożliwiając tym ostatnim prze-

łamanie barier w nawiązywaniu kontaktu z biblioteką, zadawanie pytań, przedstawianie wątpliwości, sięganie do coraz to innych źródeł i zasobów [Jazdon 2005, s. 39–45].

Rzeczą o podstawowym znaczeniu, będzie przyjęcie na siebie i wypracowanie przez bibliotekarzy roli pośredników, dających informacje pewne, rzetelne i sprawdzone.

Obecne działania biblioteczno – informacyjne każdej biblioteki przypadają na okres wszechobecnych mediów, zwłaszcza elektronicznych. Bibliotekarze muszą iść z duchem czasu i coraz lepiej orientować się w ich obsłudze. W Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie powstała już i powoli rozwija się e-bUW, czyli elektroniczna biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego, która obok wersji cyfrowych najcenniejszych zbiorów specjalnych BUW zawiera także dokumenty archiwalne dokumentujące historię Uniwersytetu Warszawskiego i jego Biblioteki oraz źródła do historii badań naukowych, na razie głównie nauk historycznych i prawnych, docelowo z zakresu wszystkich dziedzin uprawianych na Uniwersytecie. Elektroniczna biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego to również świetne miejsce dla zamieszczania bieżących tekstów naukowych wykorzystywanych w dydaktyce uniwersyteckiej i badaniach naukowych.

Komputeryzacja bibliotek i potrzeby użytkowników wzajemnie oddziałują na siebie. Im lepsze systemy, tym użytkownik otrzymuje sprawniejsze narzędzia. Potrzeby użytkowników wpływają korzystnie na rozwój oprogramowań. Jedno z podstawowych praw ekonomii – popytu i podaży w całej rozciągłości tutaj się sprawdza.

Biblioteka przyszłości będzie jednocześnie nowoczesna i tradycyjna. Będzie miała znaczenie dla doświadczenia edukacyjnego i dla doskonalenia społeczeństwa. W dużym stopniu od bibliotekarzy dziedzinowych, ich wiedzy specjalistycznej, kompetencji, kreatywności, łatwości nawiązywania kontaktów interpersonalnych i umiejętności pracy z czytelnikiem (to dotyczy również pracowników Czytelni Ogólnej) będzie zależał wizerunek biblioteki jako właściwego miejsca pracy naukowej i dydaktycznej.

Wykorzystane źródła i opracowania

- Augustyn, R.; M. Fijał, dok. elektr. (2007). Strategia obsługi czytelnika. *Biuletyn EBIB* Nr 1/2008 (92) luty. Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich KWE. http://www.ebib.info/2007/92/a.php?augustyn_fijał. [odczyt: 8.03.2008].
- Jaskowska, B., dok. elektr. (2007). O kulturze konwergencji słów kilka. *Biuletyn EBIB* Nr 1/2008 (92) luty. Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich KWE. <http://www.ebib.info/2007/92/a.php?jaskowska>. [odczyt: 8.03.2008].
- Jazdon, A. (1996). Działalność naukowo-badawcza w Bibliotece Uczelnianej? [W:] Suchojad, H., red. (1996). *Funkcje naukowo – badawcze i dydaktyczne biblioteki akademickiej*. Kielce: BG WSP, s. 51.
- Jazdon, A. (2005). Miejsce biblioteki w medializacji nauki. [W:] Drzewiecki, M.; M. Majewska (2005). *Biblioteka w społeczeństwie informacyjnym: edukacja – informacja – media*. Warszawa: Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej im. Heleny Radlińskiej, s. 39–45
- Konieczna, D. (2001). Rola bibliotekarzy dziedzinowych w procesie edukacji. [W:] Bałowska, J.; J. Szewczak, red. (2001). *Bibliotekarz dziedzinowy w bibliotekach akademickich*. Toruń: Wydaw. UMK, s. 17–19.
- Łapacz, T. (2001). Organizacja działalności Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie. [W:] Hendzel, W.; W. Matwiejczuk, red. (2002). *Unowocześnianie organizacji i metod pracy bibliotek w świetle zmieniających się potrzeb czytelników*. Opole: Wydaw. UO, s. 54–69.
- Łysakowski, A., red. (1956). *Bibliotekoznawstwo naukowe z uwzględnieniem informacji naukowo-technicznej*. Warszawa: Wydaw. PWN, s. 350.

- Majewska, M. (2005). Kompetencje bibliotekarza wobec zmian społecznych i edukacyjnych. [W:] Drzewiecki, M.; M. Majewska, red. Biblioteka w społeczeństwie informacyjnym: edukacja – informacja – media. Warszawa: Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej im. Heleny Radlińskiej, s. 77–80.
- Meinardi, G. (1996). Rola współczesnego bibliotekarza w organizacji i unowocześnianiu tradycyjnego warsztatu pracy naukowej i dydaktycznej w bibliotece uczelnianej. [W:] Suchojad, H., red. Funkcje naukowo – badawcze i dydaktyczne biblioteki akademickiej. Kielce: BG WSP, s. 90.
- Petrović, E.; M. Michalski (2004). Czytelnik w drodze po informację prawniczą. Z doświadczeń pracownika informacji dziedzinowej Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie. [W:] Polskie biblioteki akademickie w Unii Europejskiej. Łódź: Wydaw. Politechniki Łódzkiej, s. 257–269.
- Poniedziałek, M. (2005). Możliwość kształtowania kompetencji użytkowników w bibliotekach. [W:] Drzewiecki, M.; M. Majewska, red. Biblioteka w społeczeństwie informacyjnym: edukacja – informacja – media. Warszawa: Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej im. Heleny Radlińskiej, s. 81–84.
- Poślada, U. (2005). Rola bibliotekarza w tworzeniu społeczeństwa wiedzy. Predyspozycje zawodowe bibliotekarza a sposoby pracy z czytelnikiem. [W:] Dacko-Pikiewicz, Z.; M. Chmielarska, red. Rola biblioteki naukowej w tworzeniu społeczeństwa wiedzy. Dąbrowa Górnicza: Wyższa Szkoła Biznesu, s. 100.
- Rudaś, A. (2005). Społeczeństwa informacyjne a czytelnictwo. [W:] Dacko-Pikiewicz, Z.; M. Chmielarska, red. Rola biblioteki naukowej w tworzeniu społeczeństwa Wiedzy. Dąbrowa Górnicza: Wyższa Szkoła Biznesu, s. 31.
- Żmigrodzki, Z. (1997). Wartości etyczne w bibliotekarstwie. [W:] Nowicki, J., red. Kreatywność bibliotekarzy. Warszawa: Wydaw. SBP, s. 47.